

เรื่องเก่า

หรือ

เรื่องใหม่

มดดี เวชชาชีวะ

ท่านผู้อ่านคงเคยได้ยินคำว่า “ตกกระไดพลอยโจน” เป็นแน่ แต่ถ้าได้ยินเฉย ๆ โดยที่ตนเองไม่เคยประสบคงไม่ทราบว่าผู้ที่ตกกระได แล้วต้องพลอยโจน ตามไปด้วยนั้น มีความรู้สึกอย่างไร ข้าพเจ้าก็เช่นเดียวกัน จนกระทั่งมาได้กับตัวเอง เมื่อตกกระไดเป็นสมาชิกคณะรัฐประศาสนศาสตร์แล้ว ก็ต้องพลอยโจนเขียนหนังสือลงวารสารคณะตามอีกด้วย ทั้ง ๆ ที่ข้าพเจ้าไม่เคยมีชื่อว่ามีความสามารถในการเขียนพอที่จะเป็นนักประพันธ์เช่นผู้อื่นเลย ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงมีความรู้สึกกลืนไม่เข้าคลายไม่ออกอย่างไรชอบกล ท่านที่เคยตกกระไดพลอยโจนคงเข้าใจ

ข้าพเจ้ามีความรู้ในวิชารัฐประศาสนศาสตร์น้อยเหลือเกิน น้อยจนเกือบจะถึงขั้นที่ว่าไม่รู้อะไรเลย เช่นเดียวกับกามนิคตตอนที่ออกจากคอกบัวบนสวรรค์นั้นแหละ ครั้นเมื่อหาญมาเขียนเรื่องราวที่เกี่ยวกับวิชานี้ ขาดทั้งความรู้ความสามารถคงจะมีที่ผิดพลาดมาก จึงหวังว่าท่านผู้อ่านผู้ทรงวิद्याคุณทั้งหลายคงมีจิตเมตตาช่วยชี้แจงให้ความสว่างแก่ข้าพเจ้าไม่มากนักน้อย เพื่อเป็นวิทยาทาน.

○

ข้าพเจ้าเคยอ่านข้อความเรื่องหนึ่ง ตอนหนึ่งมีใจความว่า “การตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ขึ้นก็เพื่อจะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารงาน.....โดยอาศัยหลักวิชาและประสบการณ์ใหม่ ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับภาวะของประเทศไทย” ทำให้เกิดสงสัยว่า “เอ๊ะ ก็วิชานี้เป็นเรื่องที่ท่านผู้ใหญ่ว่างหลายปฏิบัติกันมาแต่ก่อนเราเกิดอีกมิใช่หรือ เหตุไฉนจึงเขียนว่าใช้หลักวิชาและประสบการณ์ใหม่ ๆ มาใช้” ความจริงแล้วควรจะเขียนว่า “โดยอาศัยประสบการณ์ที่แล้ว ๆ มาใช้จะเหมาะสมกว่า” เพราะเรื่องการบริหารราชการนั้นเป็นเรื่องที่ท่านข้าราชการทง

สุดท้ายได้ปฏิบัติกันมาจนเคยชิน เป็นแต่เขารวบรวมเรื่องราวและวิธีการต่าง ๆ มาจัดเป็นหมวดเป็นหมู่ตามหลักวิชาเป็นเรื่อง ๆ ไป และคงขอให้ จึงดูเป็นเรื่องใหม่ (หรือท่านจะเถียงว่าไม่จริง)

เพื่อสนับสนุนความคิดของตนเองว่าถูกต้อง (ตามนิสัยของปราชญ์ทั้งหลายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ) ข้าพเจ้าขอยกใจความบางตอนที่ท่านผู้ใหญ่วะองค์หนึ่งทดลองไปแต่ได้เขียนไว้มาลง ณ ที่นี้ ขอให้ท่านทั้งหลายช่วยคิดด้วยว่าข้อความเหล่านี้ตรงกับหลักการรัฐประศาสนศาสตร์ข้อใดบ้าง

1. Homogeneous Assignment or Span of Control ?

“หน้าที่ของอธิบดีเทศาภิบาลทั้งสอง คือ สมุหพระกลาโหมและสมุหนายกนั้น ถ้าจะเทียบกับตำแหน่งเสนาบดีในประเทศที่ปวงที่มีอยู่ก็จะต้องนับว่าเป็นเสนาบดีการเมืองด้วยว่าการยุติธรรมด้วย ว่าการทหารด้วย ว่าการคลังด้วย รวมกันในคนเดียวเหมือนกัน ทั้งสองตำแหน่ง เป็นเสนาบดีถึง 4-5 ตำแหน่ง ดังนี้ การจึงได้สับสนรุงรัง ไม่ใคร่จะตลอดไปได้”

2. เรียกว่า Inservice Training ได้ไหม ?

ในสมัยกรมพระยาดำรงเป็นเสนาบดีมหาดไทย ท่านได้ทรงริเริ่มให้มีโรงเรียนสอนวิชาการปกครองให้แก่เสมียนเพื่อเตรียมตัวเป็นข้าราชการ โรงเรียนนี้อยู่ที่จังหวัดอยุธยา ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อความสะดวกและเหมาะสม ให้เสมียนฝึกหัดทำงานในที่ทำงานเลย

“คือนักเรียนเป็นเสมียนได้เรียนไปในงานจริง ๆ ณ ที่ทำการนั้น ๆ เองทีเดียว ไม่เสียเวลาและได้รู้การนั้นดีกว่าเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้ทำงานจริงอย่างหนึ่ง ผู้เป็นหัวหน้าในการอย่างใดย่อมชำนาญการอย่างนั้นอยู่เป็นธรรมดา จึงสอนได้ดีกว่าครูซึ่งสักว่าเป็นผู้รู้แต่ไม่ชำนาญการที่ทำนั้นอย่างหนึ่ง”

3. Delegation of Authority ?

ผู้บังคับบัญชาควรมอบหมายงานที่ไม่สำคัญให้ลูกน้องทำแทน สิ่งใดที่ลูกน้องพอจะตัดสินใจเองได้ก็ควรตัดสินใจ ทั้งนี้จะได้แบ่งเบาภาระของผู้บังคับบัญชาให้ท่านได้มีโอกาสดำเนินงานสำคัญอื่น ๆ แต่กระทรวงมหาดไทยสมัยหนึ่งมีวชิรราชบัณฑิตสภา 2 ปี :

1. อ่านกราบทูลในเวลาเสด็จออกขุนนาง
2. เขียนเป็นจดหมายบันทึกทูลเกล้าฯ ถวาย

ความที่เขียนในบันทึกกลายเป็นขอเรียนพระราชปฏิบัติเหมือนอย่างทูลถามว่า “จะไปโปรดให้ทำอย่างไร” ไปทุกเรื่อง จนพระเจ้าอยู่หัวต้องบ่นว่ากระทรวงมหาดไทยกลายเป็นกรมไปรษณีย์ไปเสียแล้ว มีราชการอะไรก็เกณฑ์ให้ทรงพระราชดำริวินิจฉัยเสียทั้งนั้น ไม่ช่วยคิดอ่านบ้างเลย”

แล้วสมัยนั้น ท่านคิดว่าเรามีกรมไปรษณีย์หลายแห่งใหม่ ?

4. ใครทำหน้าที่ของ Staff ?

“ในเวลาประชุม ข้าพเจ้าเชิญพระยาราชวราณกุลให้มานั่งอยู่ข้างตัวข้าพเจ้า เมื่อฟังข้อราชการที่จะต้องมีความสั่ง ข้าพเจ้าถามท่านก่อนว่าการเช่นนั้นเคยสั่งกันมาอย่างไร หรือถ้าข้าพเจ้าสงสัยไม่รู้เค้ามูลของงานนั้น ก็ถามให้ท่านชี้แจงจนเข้าใจเสียก่อน ถ้าเป็นการสามัญ ข้าพเจ้าเห็นว่าทำตามเดิมได้ไม่มีโทษก็สั่งให้ทำไปอย่างเดิม ถ้าเห็นว่าอาจจะมีได้มีเสียซึ่งจะต้องเลือกหาทางที่ถูก ข้าพเจ้าปรึกษาพระยาราชฯ ก่อน ถ้าเห็นพ้องกันก็สั่งตามนั้น ถ้าเห็นต่างก็ปรึกษาชี้แจงกันต่อไปจนตกลง”

5. เรื่องของ Orientation - เหมินคชนิตหนึ่งในการทำงาน

“แต่ตัวข้าพเจ้าเองมีความวิตกมากด้วย ยังไม่รู้ราชการ กระทรวงมหาดไทยและยังไม่รู้จักข้าราชการกระทรวงมหาดไทยทั้งที่ในกรุงและตามหัวเมืองอยู่โดยมาก เห็นว่าจะต้องศึกษาหาความรู้ราชการกระทรวงมหาดไทยเสียก่อน เมื่อรู้แล้วจึงค่อยคิดอ่านจัดการงานต่อไป”

6. หน้าที่ของหัวหน้างานหน้าทรวงคือ ควบคุมงาน

ถาม - จะควบคุมไปทำไม

ตอบ - ควบคุมเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์และตามแผนงานที่วางไว้

ถาม - แต่ตามปกติ งานที่ปฏิบัติมักจะมีอุปสรรคต่าง ๆ เช่นปรากฏว่าวิธีทำงานไม่ดี ผลงานไม่เป็นที่พอใจ เช่นหัวหน้างานจะทำอย่างไร

ตอบ - หัวหน้างานต้องหาทางแก้ไขปรับปรุงงาน

ถาม - ถ้าเช่นนั้น การปรับปรุงงานจะทักคอเมอมขอปกครองตนเองหรือ

ตอบ - หามิได้ ถึงเวลาปกติ ไม่มีขอปกครองอะไรเลยก็ตาม หัวหน้างานก็จำเป็นต้องคิดหาทางปรับปรุงงานให้ดีขึ้นเรื่อยๆ อย่ารอจนกว่าจะมีเรื่องขัดข้อง หรือปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น ดังเช่นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงรับสั่งไว้ว่า “ความคิดที่จะให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข ต้องจัดการทำนุบำรุงในเวลาบ้านเมืองเป็นปกติ..... ถือเป็นข้อสำคัญในรัฐราชาภิบาลนโยบาย.....”

นอกจากนี้ท่านผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ไทยทั้งหลายคงได้ทราบว่าเวลาที่บ้านเมืองมีศึกติดพระนคร พระเจ้าแผ่นดินและแม่ทัพนายกองมัวแต่แย่งเรื่องรบทัพจับศึกปราบศัตรู ต่อเมื่อบ้านเมืองเป็นปกติสุขเมื่อนั้นแหละท่านผู้บังคับบัญชาทั้งหลายจึงมีเวลาคิดอ่านปรับปรุงบ้านเมืองอันใดกันนั้น ในเรื่องการบริหารราชการ ข้าราชการไม่จำเป็นต้องชยันหรือทำงานหนักในเวลาที่มีเรื่องขัดข้องเกิดขึ้น ควรจะชยันและทำงานหาทางปรับปรุงงานในเวลาปกติ ให้สัมพันธ์กับหัวหน้างานคือ “Trouble - Shooter”

7. หลักข้อไหนใน Principles of Public Administration ?

ในการวางแผนงานและปฏิบัติราชการ ข้าราชการ “ควรพยายามแลดูการล่องหนว่าแต่ก็ควรเหลียวหลังดูประเพณีและหลักการที่ล่องไปแล้วด้วยเหมือนกัน.....”

“...ให้รู้ทั้งนอกทั้งใน ทั้งใหม่ทั้งเก่าประกอบกันได้...” และจะขึง “เลือกเวลาให้เหมาะ อย่าให้ช้าเกินไป อย่าให้เร็วเกินไป...”

ลิตชีกาวิยะ !!!

(บทความทั้งหมดคัดมาในเรื่องนี้ได้จากหนังสือ “เทศาภิบาล” พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ)

Summary

I have accidentally come across a paragraph, written by someone, saying “the creation of the Institute of Public Administration is to introduce to all who are interested in administration new knowledge, new practices, and new experiences.” This makes me wonder whether what have been taught are new or old experiences. So far as I know, the principles which we introduce in the courses are in fact well known to our ancestors for decades but they did not give these experiences such fancy names and terms as we now know. To fortify my opinion, the above passages are quoted for readers to identify any principle of public administration.

การอบรมบรรณารักษศาสตร์ จัดโดยคณะรัฐประศาสนศาสตร์
ร่วมกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

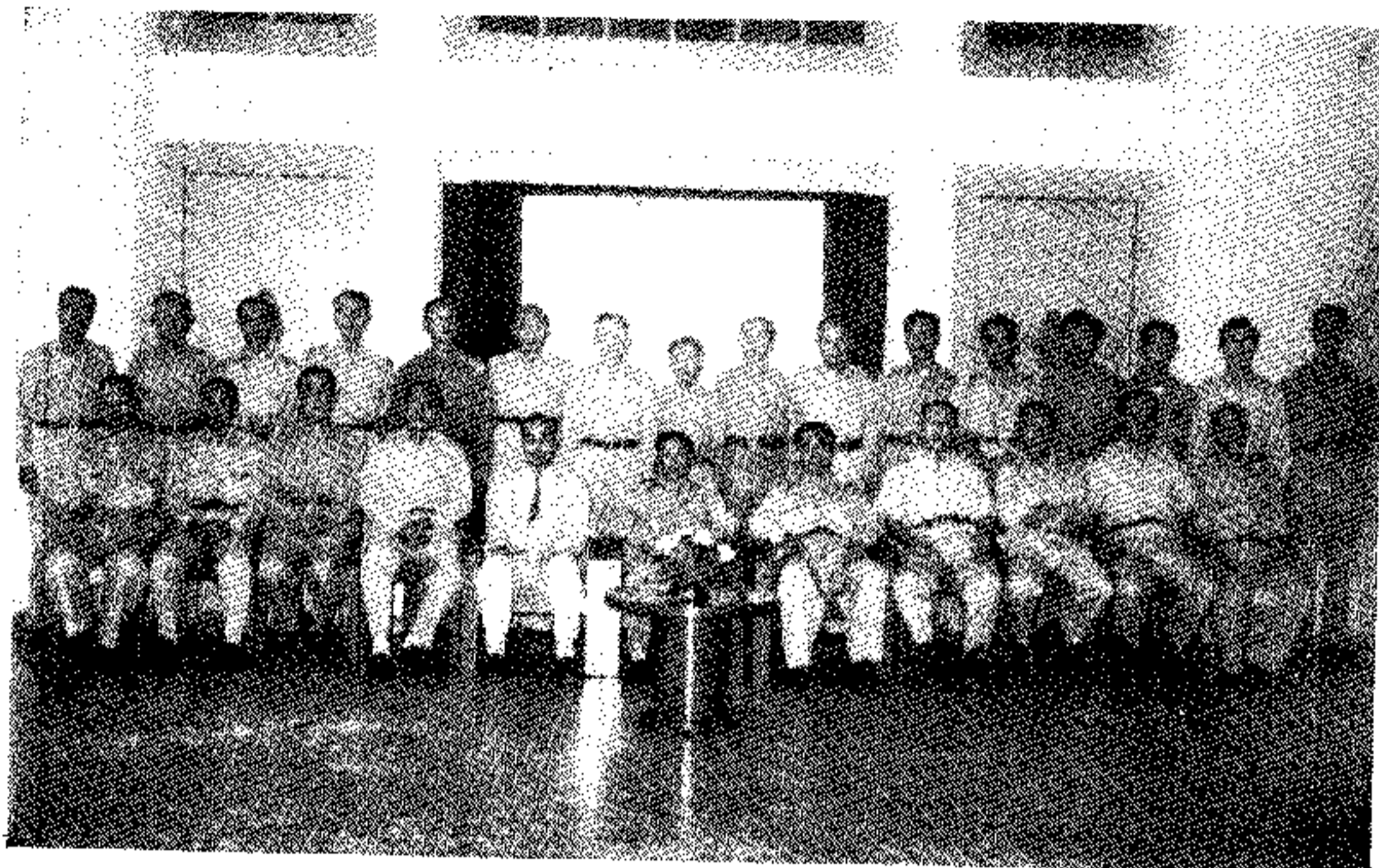
ศาสตราจารย์ มาลัย หุวะนันท์ คณบดีฯ รายงานวัตถุประสงค์ของการอบรม

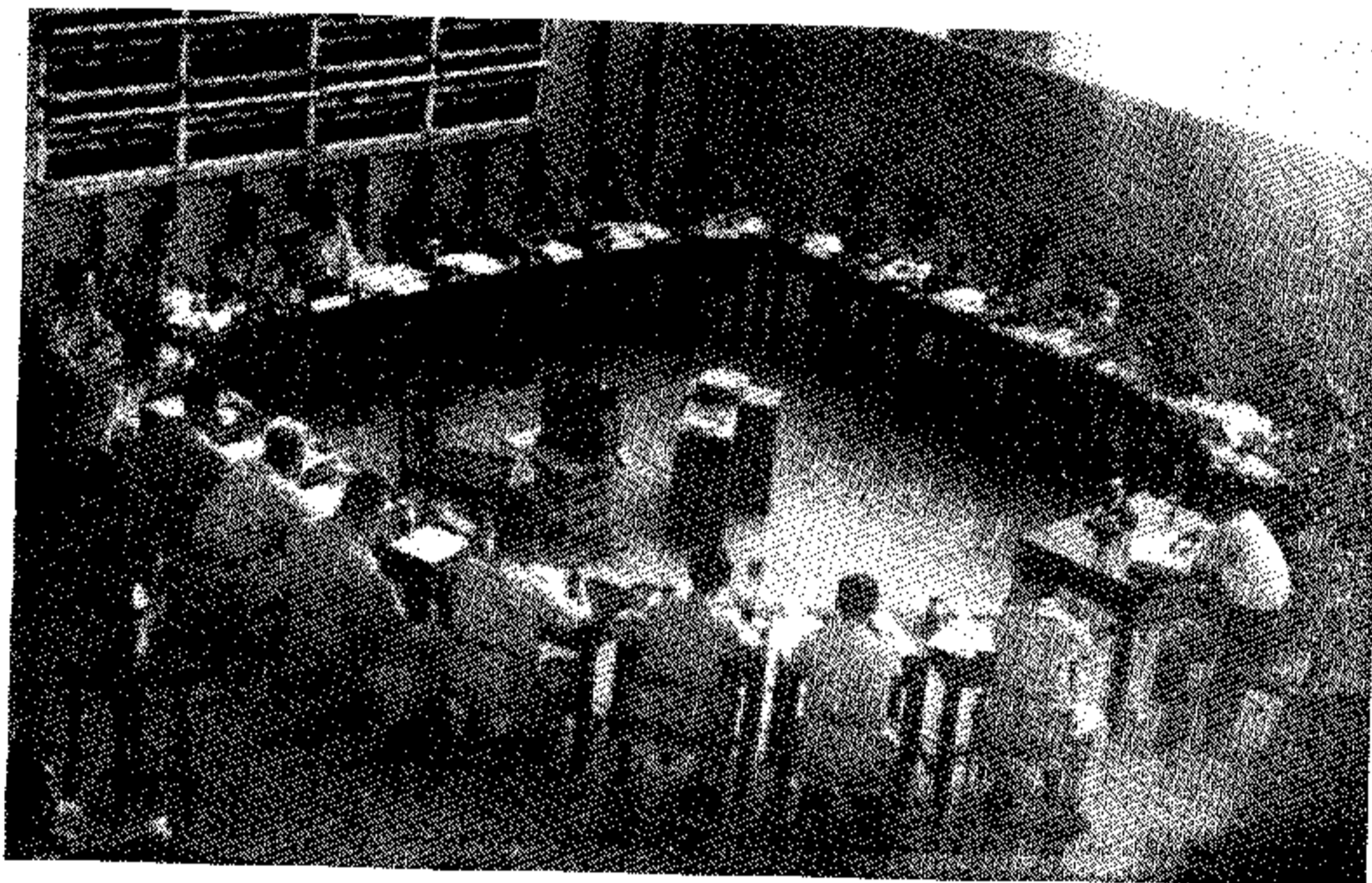
พลเอก ถนอม กิตติขจร อธิการบดีมหาวิทยาลัยทำพิธีเปิดการอบรม

การอบรมข้าราชการผู้ใหญ่ กรมไปรษณีย์โทรเลข
โดยความร่วมมือของคณะรัฐประศาสนศาสตร์

ผู้เข้าอบรมกำลังร่วมสัมมนา

กิจการฝ่ายห้องสมุด

อธิบดีกรมสรรพสามิตกำลังชมห้องสมุดของเรา

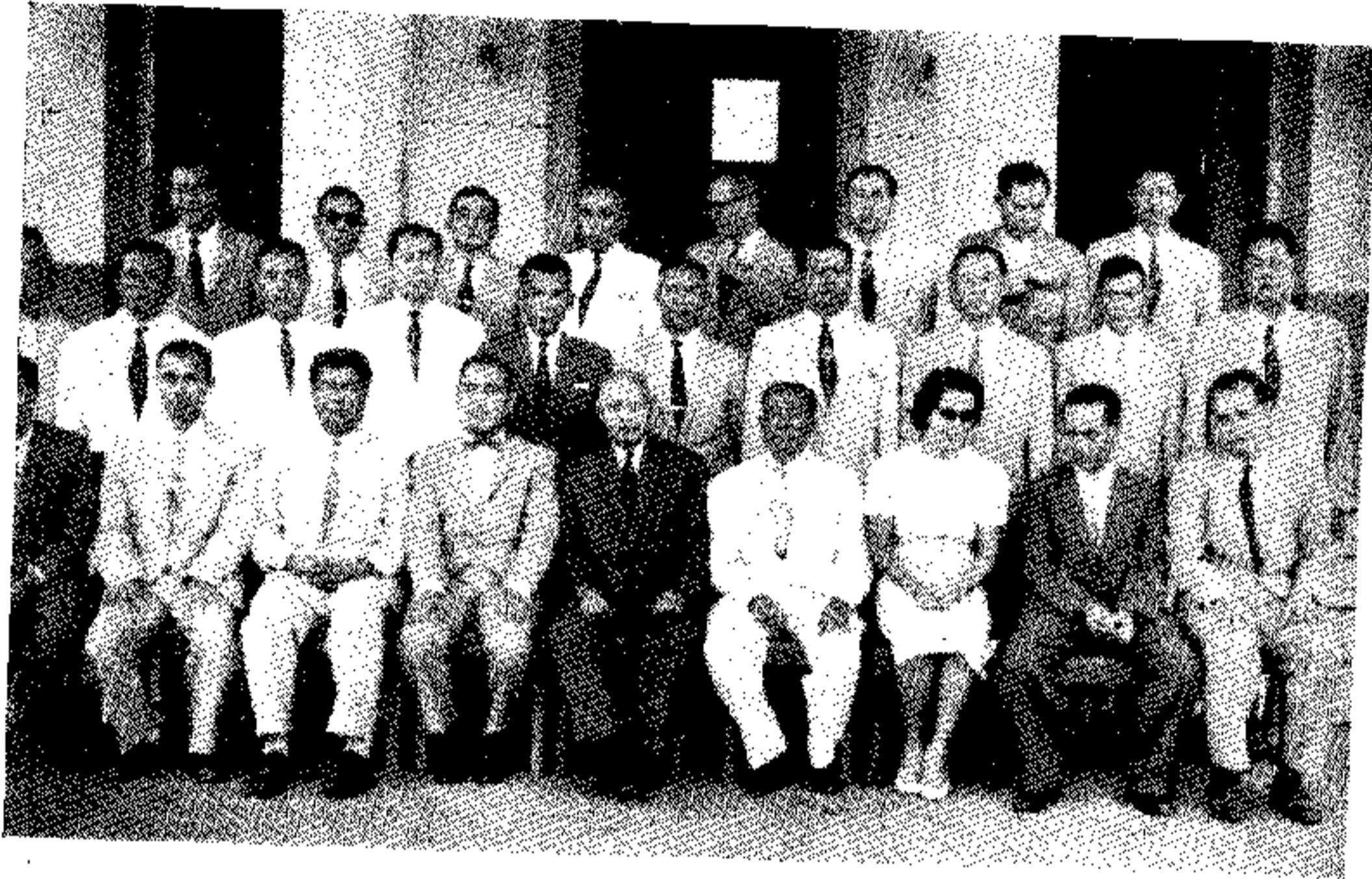

บริการห้องสมุดมิได้จำกัดอยู่เพียงในคณะฯ

ข้าราชการ, นักศึกษา และผู้สนใจอื่น ๆ มีโอกาสที่จะร่วมใช้ด้วย

การอบรมข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ กรมสรรพสามิต โดยความร่วมมือ
ของคณะรัฐประศาสนศาสตร์

ผู้เข้าอบรมแต่ละท่านนำปัญหาเข้าอภิปราย เพื่อฟังความเห็นจากส่วนรวม

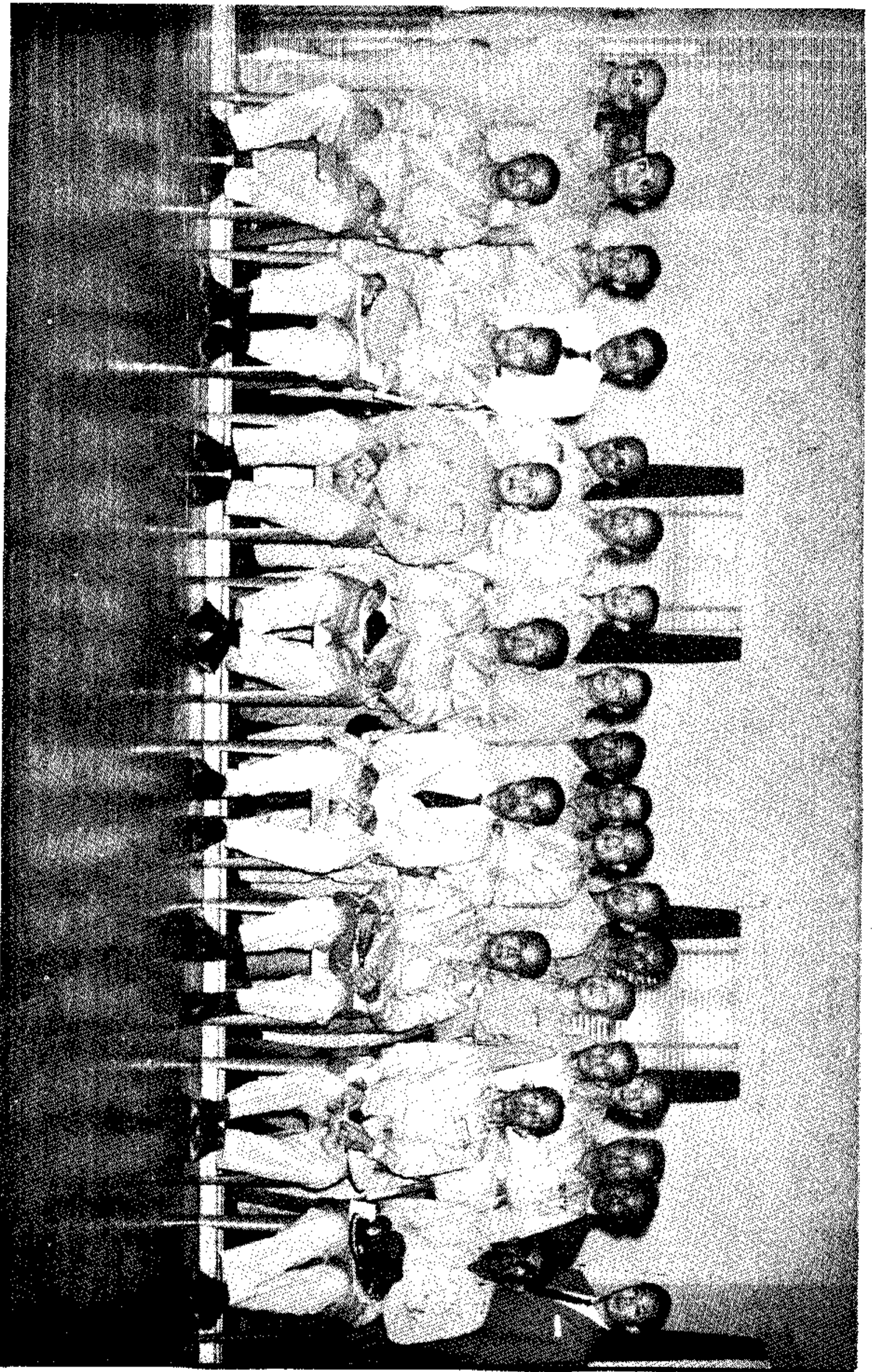

การอบรมข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ กรมอัยการ โดยความร่วมมือ
ของคณะรัฐประศาสนศาสตร์

การอภิปรายเป็นกลุ่มช่วยในการรวบรวมความคิดเห็น
และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

การมอบหมายตำแหน่งผู้บัญชาการรักษาดินแดน โดยความร่วมมือของคณะรัฐประศาสนศาสตร์